

МАЙНО В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ТА ПРАВИ: ПОДІБНІСТЬ І РІЗНИЦЯ

Головною складовою діяльності будь-якого підприємства чи установи є майно, яке належить йому на правах власності. Майном є необоротні та оборотні активи, що необхідні для ефективного функціонування підприємства та для отримання прибутку.

Поняття “майно” в своїй термінології використовують економісти та юристи. Проте розуміння ними даного поняття є суперечливим, особливо, коли необхідно використовувати свої знання у суміжних галузях, тоді й виникає розбіжність у розумінні даного поняття кожної зі сторін.

Отже, між юристами та бухгалтерами існує певна дискусія, що пов’язана із трактуванням та розумінням сутності “майна”, яке бухгалтери ще називають “активом”. Таким чином, з точки бухгалтерського обліку та з юридичної точки зору, визначення поняття “майно” є неоднозначне, що інколи ускладнює порозуміння між даними професіями. Тому для того, щоб між двома сторонами не виникало суперечок щодо розуміння терміну, які можуть виникнути, необхідно узгодити поняття “майно” так, щоб вони не суперечили один одному.

Бутинець Ф.Ф. трактує майно як матеріальні цінності, речі, що знаходяться у володінні юридичних та фізичних осіб, розрізняють майно рухоме, яке можна переміщати та нерухоме майно у вигляді землі та прикріплених на ній об’єктів. А також доповнює, що майном можна вважати майнові права та зобов’язання юридичних та фізичних осіб, тобто майно, яке знаходиться на балансі підприємства.

Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. вважають майном матеріальні цінності, речі, що знаходяться у володінні юридичних та фізичних осіб; розрізняють майно рухоме, яке можна переміщати, та нерухоме у вигляді землі та прикріплених на ній об’єктів, а також виділяють майно як майнові права та зобов’язання юридичних та фізичних осіб, наприклад, спадкове майно, що знаходиться на балансі підприємства, відповідальність за охорону майна.

Згідно з Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність”, надається визначення, що активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Майном з економічної точки зору вважаються матеріальні цінності та речі, якими володіє фізична або юридична особа. Також до майна належить сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей і боргових прав підприємства, що формуються за допомогою таких джерел як грошові та матеріальні внески засновників, капітальні вкладення і дотації з бюджетів, доходи від цінних паперів, одержані кредити, надходження від роздержавлення, в т.ч. приватизації власності; придбання майна в інших підприємств, організацій; благодійні внески тощо. Все майно можна поділити на рухоме та нерухоме.

Шемшученко Ю.С. визначає майно у цивільному праві як окрему річ, сукупність речей, а також майнові права та обов’язки.

Податковий кодекс України визначає майно як сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), що мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб’єктів господарювання та відображаються в їхньому балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна даних суб’єктів.

Майно, з юридичної точки зору, визначається як права та обов’язки, а також речі, що належать суб’єкту господарювання на правах власності. Юристи в своїй термінології використовують поняття “майно”, що характеризує так звані активи підприємства з бухгалтерської сторони, проте вони не вважають його активом, а розуміють його як право власності фізичної або юридичної особи.

З правової точки зору, до складу майна включаються право власності, нематеріальні активи, грошові кошти, а також майно ототожнюється з основними фондами тощо. Проте спільною рисою між даними визначеннями є те, що майно – це активи, які використовуються у господарській діяльності підприємства.

Систематизувавши підходи щодо трактування поняття “майно” в економічній літературі та нормативно-правових актах, можна виділити ознаки, за якими можна охарактеризувати дане поняття (рис. 1.1).

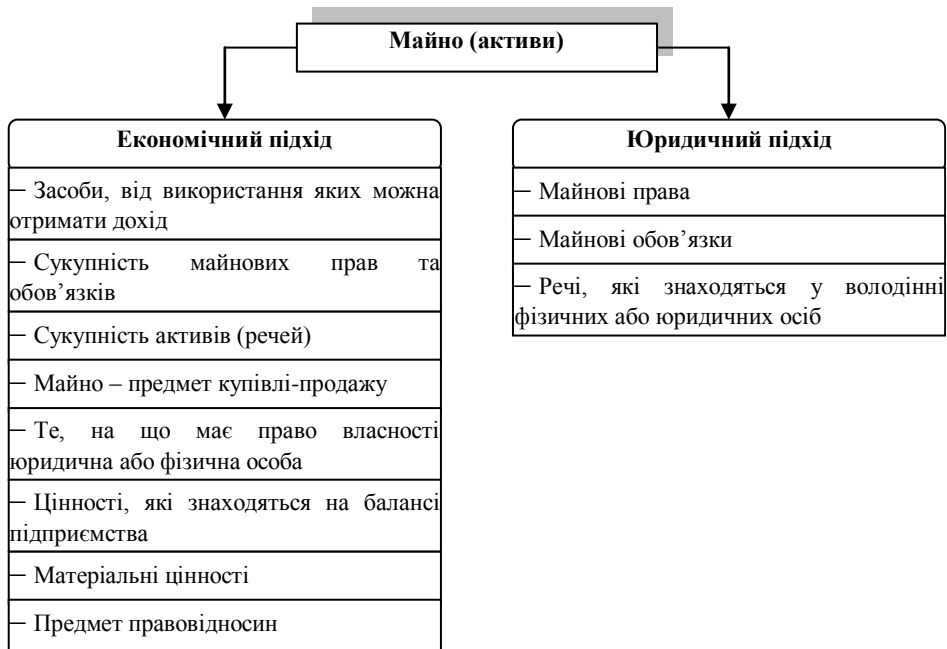

Рис. 1.1. Підходи до трактування поняття “майно” в економічній літературі та нормативно-правових актах

Отже, суть поняття “майно” та “активи” має одну характерну різницю. Майном вважається будь-який об’єкт, який є власністю юридичної або фізичної особи, а активи – це об’єкти, якими володіє юридична особа, тобто – майно підприємства. Тобто поняття “майно” є ширшим, ніж поняття “активи”. Майном може бути будь-яка власність будь-якої особи, а активи – це майно підприємства, яке забезпечує господарську діяльність. Однак доречно було б об’єднати дані поняття в одне, що надасть можливість усунути непорозуміння між юристами та бухгалтерами, тому майно – це активи, що на основі власності або володіння належать фізичним та юридичним особам, а також є активами підприємства, які забезпечують господарську діяльність.